

Криміналістичний аспект охоплює використання науково-технічних методів, зокрема, проведення криміналістичної експертизи електроніки та цифрових даних. Одним із яскравих прикладів такої спеціальної криміналістичної техніки є апарат ANDE 6С, який уже сьогодні є на криміналістичному озброєнні у правоохоронних органів України. Завдяки пристрою можливо виділити ДНК-профіль та надалі встановити особу у досить короткий час.

Дослідження воєнних злочинів на деокупованих територіях України є актуальною проблемою, яка вимагає комплексного підходу та негайної уваги. Здійснення досудового розслідування цієї категорії проваджень потребує системного наукового аналізу матеріально-правових, процесуальних, криміналістичних та організаційно-методичних аспектів. Незважаючи на складність завдання, зазначені у статті аспекти можуть служити основою для розвитку ефективних стратегій розслідування воєнних злочинів на деокупованих територіях. Тільки через спільні зусилля та систематичну роботу можна досягти справедливості та забезпечити відновлення правопорядку на цих територіях.

Список використаних джерел

1. Тетерятник Г.К. РОЗСЛІДУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ: ОКРЕМІ ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ПИТАННЯ Юридичний електронний журнал. Львів, 2023. № 4. С. 686-688.

2. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III : Редакція від 28.03.2024.

3. Тарасенко О. Криміналістичні особливості досудового розслідування в умовах воєнних дій. Діяльність державних органів в умовах воєнного стану: збірник матеріалів Міжнародного науково-практичного онлайн-семінару. Кривий Ріг, 2022. С. 216-217.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI: Редакція від 19.04.2024.

Троян Анна Василівна,

здобувач вищої освіти навально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Мельник Оксана Вікторівна,

доцент кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

АКСІОЛОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Починаючи з початку війни, яка розпочалася 24 лютого 2022 року, встановлено воєнний стан та прийнято закони, які вносять зміни

до низки законодавчих актів, зокрема, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України, збільшуючи кримінальну відповідальність за ряд злочинів під час воєнного стану.

Згідно з п. 11 ч. 1 ст. 67 КК України, вчинення злочину в умовах воєнного стану є обставиною, що погіршує покарання [1]. Це означає, що особа, яка порушує кримінальне законодавство, вчиняє це в найбільш негативний для суспільства період, з врахуванням складних умов, в яких опинилося суспільство. Це свідчить про підвищений рівень суспільної небезпеки злочинів, які вчиняються в умовах воєнного стану. Проблеми кримінального провадження в таких умовах виникають через невизначеність та неврегульованість значної кількості питань.

Завдання досудового розслідування, що визначаються КПК України в ст. 2 [2] хоча й залишаються сталими, проте деякі процесуальні методи розслідування змінені. Повноваження судів, органів та установ системи правосуддя під час правового режиму воєнного стану не можуть бути зменшені. Судочинство на території, де діє воєнний стан, здійснюється виключно судами, створеними згідно з Конституцією України. Зміни або прискорення будь-яких форм судочинства заборонені.

Першим засобом запобігання злочинності є профілактика кримінальних правопорушень. Це означає припинення можливих причин порушень закону або заходи, спрямовані на усунення цих причин та умов, що сприяють їхньому виникненню.

Якщо профілактика виявляється недостатньо ефективною, виникає необхідність застосування другого засобу запобігання - попередження кримінальних правопорушень. Це сукупність заходів, спрямованих на попередження конкретних осіб або груп осіб, які мають намір вчинити злочин. На індивідуальному рівні попередження проявляється як наголошення на нерозумності планування злочину.

Ця форма запобігання активно втручається в ситуаціях, коли конкретні особи вже мають намір скоїти злочин. З погляду науки це означає, що заходи призначені для припинення злочину на етапі, коли намір вже виявлений. Якщо попередження не зупиняє потенційного порушника та він починає підготовку до злочину, використовується останній засіб - припинення фактично розпочатої підготовки до вчинення злочину. Припинення залишається у сфері запобіжних заходів, якщо дія, до якої готуються, не є кримінально караною. Але якщо підготовка до злочину передбачає кримінальну відповідальність, припинення такого процесу розглядається як реакція на вчинення злочину, а не запобігання. Крім того, в процесі реагування на порушення здійснюється запобігання вчиненню нових злочинів. Це відбувається етапно, починаючи з профілактики правопорушень, тобто припинення причин та умов, що сприяють їх вчиненню. Якщо ці заходи не ефективні, використовується попередження вчинення

злочину, часто через переконання суб'єкта у нераціональності таких дій. Якщо попередження також не працює, органи можуть припинити процес вчинення злочину за допомогою законом наданих інструментів [3, с. 154]. Отже, органи кримінальної юстиції спочатку реагують на вчинення злочину, а під час провадження забезпечують запобігання новим порушенням за певним алгоритмом.

Висновок полягає в тому, що для боротьби з злочинністю потрібно вживати комплекс заходів, який включає громадські та приватні ініціативи, а також правові заходи. Ці заходи спрямовані на зниження рівня злочинності шляхом запобігання порушенням закону та реагування на них через взаємодію різних процесів. Важливо відзначити, що воєнний стан є непередбачуваним правовим режимом, у той час як кримінальне провадження має чітко визначені терміни і може продовжуватися навіть під час конфлікту. Законодавчі зміни мають забезпечувати можливість ведення кримінального провадження навіть у період воєнного стану і уникати використання його для перешкоджання або уповільнення судового процесу.

Воєнний стан, що обумовлений постійною загрозою життю та здоров'ю громадян (особливо - дітей), загальною тривожністю та занепокоєнням, - формує нові виклики для вчених, психологів та практиків [4, с. 887]. Дана робота є першою спробою в намаганні розібратися з проблемою розслідування та протидії кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131 зі змінами. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ.- С.: ТОВ «ВВП Нотіс», 2024. – 420с.

3. Зміст та рівні протидії злочинності / Тенденції та пріоритети реформування законодавства України: матеріали всеукраїнської науково- практичної конференції. Херсон: Гельветика, 2015. С. 152–156.

4. Мельник О.В., Семотюк С.Д. До питання визначення моральних засад предмету доказування у кримінальних провадженнях за участю неповнолітніх потерпілих. // Наукові перспективи. - № 3. – С. 887-897.